

ÄIDINKIELI I, TEKSTITAIDON KOE 8.2.2013

HYVÄN VASTAUKSEN PIIRTEITÄ

Alla oleva vastausten piirteiden ja sisältöjen luonnehdinta ei sido ylioppilastutkintolautakunnan arvostelua. Lopullisessa arvostelussa käytettävistä kriteereistä päättää tutkintoaineen sensorikunta.

Tekstitaidon kokeen vastausten luonnehdinta koskee vain hyvän vastauksen sisältöjä. Muut arvioitavat piirteet on kuvattu kriteeritaulukossa, joka on ylioppilastutkintolautakunnan antamissa äidinkielen koetta koskevista määräyksistä.

www.ylioppilastutkinto.fi/fi/maaraykset/ainekohtaiset/aidinkieli2007.html

Tehtävä 1

Harpagonin ja La Flèchen, saiturin ja palvelijan, suhteet ovat huonot ja epätasa-arvoiset. Harpagonin kannalta suhdetta hallitsee esimerkiksi epäluuloisuus, vihamielisyys sekä pelko, La Flèchen kannalta halveksunta, kiusoittelu ja uhma.

Tämä tulee ilmi esimerkiksi seuraavista piirteistä:

Kielenkäyttö ja käyttäytyminen

Kumpikin loukkaa toistaan; Harpagon antaa käskyjä, La Flèche kiusoittelee, väistelee eikä ota käskyjä tosissaan. Harpagon käyttäytyy aggressiivisesti: uhkailee, kuulustelee, epäilee varkaaksi ja kopeloi La Flècheä. La Flèche haluaa noudattaa oman isäntänsä tahtoa, ärsyttää repliikeillään ja paljastaa jopa Harpagonin moraalisen kaksinaamaisuuden.

Valta ja sen puute

Harpagonin ja La Flèchen huonojen välien taustalla on näytelmän satiirin kohteena oleva yhteiskunnallinen eriarvoisuus, joka näkyy puhuttelun tavoissa (mm. sinuttelussa ja teitittelystä). Patriarkalismin vallitessa perheen päällä oli ehdoton valta ja omistusoikeus kaikkeen omassa taloudessaan.

Tehtävä 2

Vastausta voi tarkastella henkilöahmon, tekstilajin ja arvojen näkökulmasta.

Henkilöhahmojen vertailua

Harpagon on ahdistunut, sairaalloisen epäluuloinen ja huolissaan rahojen menettämisestä, hänellä on pakkomieltainen suhde rahaan, rikkaus ei ole tehnyt häntä onnelliseksi.

Roope Anka nauttii rikkaudesta, ui iloisena kuin lapsi rahasäiliössään. Hän haluaa olla yksin rahojensa kanssa. Roope Anka pelkää rahojen alkuperän paljastumista.

Yhteistä on se, että raha on heille maailman tärkein asia ja he haluavat nauttia yksin sen omistamisesta.

Tekstilajin vertailua

Harpagonin suhtautuminen ilmenee näytelmässä dialogin kautta ja sarjakuvassa kuvan (värien, sommittelun) ja tekstin yhteispelin avulla. Sarjakuvan värimaailma kuvaa iloa ja rakkautta rahaan. Sarjakuvassa on ulkopuolinen kertoja.

Ideologian taso

Molemmat ovat materialisteja. Raha on kapitalismin ja vallan symboli.

Tehtävä 3

Pääväite

Teksti käsittelee rikastumisen ja onnellisuuden suhdetta. Se pyrkii vaikuttamaan lukijan mielipiteeseen äkkirikastumisesta. Siinä lukijaa suostutellaan uskomaan, että lottovoitto ei tee onnelliseksi vaan aiheuttaa ongelmia.

Keinoja

Lukija pyritään vakuuttamaan rikastumista koskevilla amerikkalaisilla, englantilaisilla ja suomalaisilla tutkimustuloksilla, joiden lähde ei leipätekstissä mainita. Tekstissä vedotaan myös nimeltä auktoriteettiin, taloustieteen nobelisti Daniel Kahnemaniin. Kirjoitus päättyy tapauskertomukseen, tunteisiin vetoavaan tositarinaa ”Terosta”, jolle lottovoitto merkitsi ”maanpäällistä helvettiä”.

Teksti on katkelma tietokirjasta. Sen otsikko ”Voittajien kirous” sisältää tekstin pääväitteen, jonka mukaan voitto arpajaisissa ei ole onnellisuuden edellytys. Otsikon alla oleva motto vahvistaa tuota ajatusta, samoin molemmat väliotsikot. Teksti vetoaa tunteisiin Teroa koskevan tarinan, siihen liittyvän piirroksen ja elämäntapaoppaille tyypillisen suostuttelevan kielenkäytön avulla.

Tehtävä 4

Sisältö

Tiivistelmä sisältää pohjatekstin pääasiat ja pääväittämän (lottovoitto ei tee onnelliseksi) perusteluineen. Tiivistelmästä tulee ilmetä, miten rikkauteen ja rikastumiseen suhtaudutaan; ketkä lottoavat, miksi ja millaisin panoksilla; mitä tutkimukset kertovat äkkirikastumisen ja onnellisuuden suhteesta (voittajien ensireaktiot, lottomiljonäärien ongelmat ja ongelmien syyt).

Tekstilajivaatimukset

Tiivistelmä on omin sanoin kirjoitettu tiivistys alkuperäisen tekstin pääsisällöstä. Siinä osoitetaan, mistä tekstistä tiivistelmä on laadittu. Se on kirjoitettu neutraalilla ja selkeällä asiatyylillä. Se ei sisällä kokelaan kommentteja tai kannanottoja eikä selostajan otetta kuten referaatissa. Vastausteksti pysyy likimäärin annetun sanamäärän (100 sanaa) rajoissa.

Tehtävä 5

Tekstin pääväitteeksi voi tulkita esimerkiksi sen, että tavaroiden hankkiminen ja omistaminen on ongelmallista. Pääväitteen voi kielellisesti muotoilla monella eri tavalla.

Esimerkkejä argumentaatiosta

Tavaroista luopumisen vaikeutta perustellaan esimerkin avulla, omalla kokemuksella ja vetoamalla tunteisiin (koira).

Liiallista tavaroiden haalimista moititaan vetoamalla arvoihin ja auktoriteetteihin (Raamattu, Sarkia, Nuuskamuikkunen), tapaan ja yleisyyteen (kautta aikojen ihmisiä on varoiteltu ahneudesta) ja tunteisiin (ahneen taakka on raskas, huono omatunto).

Tavaroiden haalimista puolustellaan haalimisen helppoudella, yhteiskunnan asettamilla paineilla ja esittämällä syy-seuraussuhteita.

Tekstissä vedotaan hyötyyn ja haittaan (kansantalouden kannalta hyödyllistä, yksilön kannalta ahdistavaa).

Argumentaation arviointi

Tekstissä on monia argumentoinnin keinoja, mutta argumentaatio ei ole kovin selkeää. Kirjoittaja nostaa voimakkaasti esiin omat ja lähipiirinsä kokemukset. Myös käytetyt auktoriteetit vetoavat enemmän tunteeseen kuin faktatietoon. Argumentaation vakuuttavuus perustuu siihen, kuinka uskottavana asiantuntijana lukija pitää kirjoittajaa, hänen lähipiiriään ja valittuja auktoriteetteja. Toisaalta valitut argumentit sopivat tekstilajiin: ne tuovat asian lähelle lukijaa.